

Om olyckan är framme

Så här agerar du vid allvarliga
händelser med gas, rök, kemikalier
eller översvämningar.

**Skellefteå
kommun**

Varför får jag denna broschyr?

I Skellefteå finns flera företag som arbetar med farliga verksamheter dagligen. Om en olycka skulle inträffa kan det innebära både fara för dig och för miljön.

I denna broschyr får du kunskap och viktig information om hur du ska agera vid en allvarlig olycka. Läs därför innehållet noga och spara broschyren på en lättåtkomlig plats.

Vi kommer att berätta om verksamheter som hanterar dammanläggningar, farliga ämnen och vilka risker som finns. De verksamheter som hanterar farliga ämnen i större utsträckning, som till exempel gas och kemikalier, omfattas av en särskild lagstiftning. Den utgörs av EU-direktivet SEVESO-II som har införlivats i lagen om att åtgärda och förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381). Det innebär konkret att dessa verksamheterna bland annat lämnat in en säkerhetsrapport till berörda myndigheter om hur säkerhetsarbetet bedrivs.

Lagstiftningen ställer även krav på kommunen där verksamheterna finns. Minst vart femte år ska allmänheten som riskerar att påverkas vid en eventuell olycka informeras om hur de ska agera samt vilka åtgärder de själva kan vidta.

Broschyren ska alltså ge dig den kunskap och information som beskrivs ovan. Utgivare är Skellefteå kommun i samarbete med de olika verksamheterna.

Arbete med **säkerhet**

För att undvika olyckor krävs ett ständigt arbete med säkerhet. Varje företag har noggranna säkerhetsinstruktioner och inarbetade rutiner som är baserade på riskanalyser. De bedömer hur troligt det är att en olycka ska inträffa, hur omfattande den kan bli och vilka konsekvenser den kan få. Planer och rutiner finns också för om en olycka skulle hända och vilka åtgärder som då ska vidtas.

Utbildning är en viktig del i arbetet med säkerhet. Regelbundet hålls större övningar där medarbetare från företag och räddningstjänst medverkar. Här testas de planer som ska finnas hos både verksamheten och kommunen för att hantera en olycka. Varje övning utvärderas för att se vad som eventuellt kan förbättras och utvecklas.

Förebyggande säkerhetsarbete görs systematiskt genom besiktningar av anläggningarna.

Säkerhetsarbetet för de farliga ämnena som en del verksamheter handskas med omfattar även transport till och från verksamheterna, liksom lossning, lastning och lagring.

Allt för att det ska vara så tryggt som möjligt.

Information vid en olycka

113 13 är Sveriges nationella nummer för information vid allvariga olyckor och kriser. Hit kan du ringa och lämna eller få information dygnet runt.

Numret stödjer även ansvariga aktörer såsom kommuner, regioner (landsting) och andra myndigheter.

Vid samhällsstörningar, exempelvis större olyckor, får du uppdaterad information på Skellefteå kommuns webbplats www.skelleftea.se. Du kan också ringa Skellefteå kommuns kundtjänst 0910-73 50 00.

Om det är information som måste hanteras akut använder du nödnumret 112.

INFORMATION VID OLYCKOR OCH KRISER

Så varnas du vid en **allvarlig** olycka

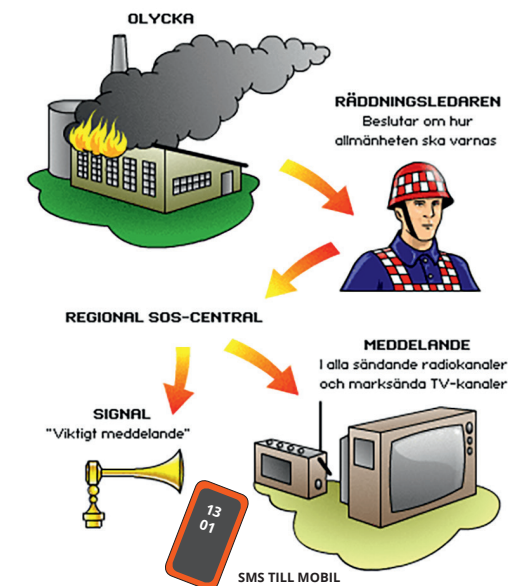
Viktigt meddelande till allmänheten, VMA

Om en allvarlig olycka med farliga ämnen inträffar eller om ett dammbrott sker kan du få veta det på flera olika sätt. Ett sätt är att ett informations- eller varningsmeddelande sänds ut via tv eller radio. Ett annat sätt är utomhusvarningssystemet "Hesa Fredrik" (larmsignal), vilket finns i Skelleftehamn, Örviken, Yttre Ursviken, Skellefteå centralort och Boliden.

Utomhusvarningssystemet

Utomhussignalen består av sju sekunder långa signaler med 14 sekunders paus emellan. Signalen upprepas under minst två minuter. När faran är över ljuder en 30 sekunder lång signal. Signalen provas varje kvartal (var tredje månad). Det sker klockan 15.00 första helgfria måndagen i mars, juni, september och december.

Så här varnas du

SMS till personer

Den som begär VMA, viktigt meddelande till allmänheten, kan även begära att SMS skickas till mobiler som används i ett visst område för att varna och informera dessa personer.

Utomhusvarningssystemet

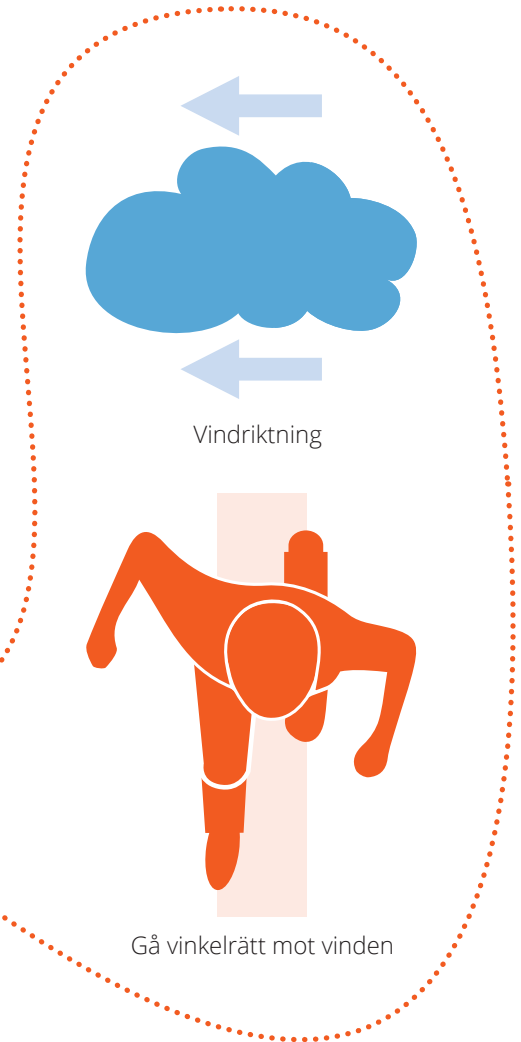
Gör så här när larmet går eller om du hamnar i rök eller gasmoln

Gör så här när larmet går eller om du hamnar i rök eller gasmoln

- Om du är ute, gå inomhus.
- Stäng fönster, dörrar och ventilation.
- Lyssna på Sveriges Radio P4 eller se på text-tv eller tv för "Viktigt meddelande till allmänheten", VMA.
- Om gasen blir besvärande gör ett provisoriskt andningsfilter av till exempel en handduk. Dränk in tyget med vatten och andas genom det. Vattnet binder gasen till viss del.
- Avakta instruktioner via radio eller tv.

Rök och gas kan ha starkt stickande lukt som kan ge sveda i ögon och näsa samt ge irritation i halsen och hosta.

Tänk på vindriktningen och rör dig bort från olyckan genom att gå vinkelrätt mot vinden.

Gör så här om en damm skulle brista i din närhet

Utrymning – lämna området

Utrymning innebär att du omedelbart måste lämna området och bege dig till en plats högre upp (eller längre bort från området).

Beslut om utrymning meddelas via Sveriges radio – P4.

Om du blir sjuk eller skadad ring 1177 för råd om vård.

Vid akut sjukdom ring 112.

När du lämnat området

- Meddela anhöriga
- Ring polisen 114 14 och meddela att du är i säkerhet.
- Se till att mottagande kommun registrerar dig när du kommit till uppsamlingsplatsen.

Viktigt att ta med

Vid utrymning, ta med dig:

- legitimation
- mediciner
- kontanter
- toalettartiklar
- liggunderlag, sovsäck

Räkna med att du kan bli borta några veckor.

Frågor

Hur fort går det?

Vattnet stiger relativt snabbt, men det kommer ingen flodvåg. Om vattnet börjar stiga kan man komma undan i promenadtakt. (undantaget område i direkt anslutning till dammen). Ett brott i Vargfordsdammen i Norsjö kommun skulle innebära en tio meters höjning i centrala Skellefteå, tio timmar efter dammhaveriet.

Hur högt kan vattnet stiga?

Det varierar längs älvssträckan. Som mest stiger vattnet tio meter över normalvattennivå. Det gäller centrala Skellefteå.

Hur länge kan översvämningen pågå?

Inte mer än en vecka.

Vad ska jag göra?

Sök information. Lyssna på Sveriges Radio P4 och läs instruktioner på Skellefteå kommuns webbplats.

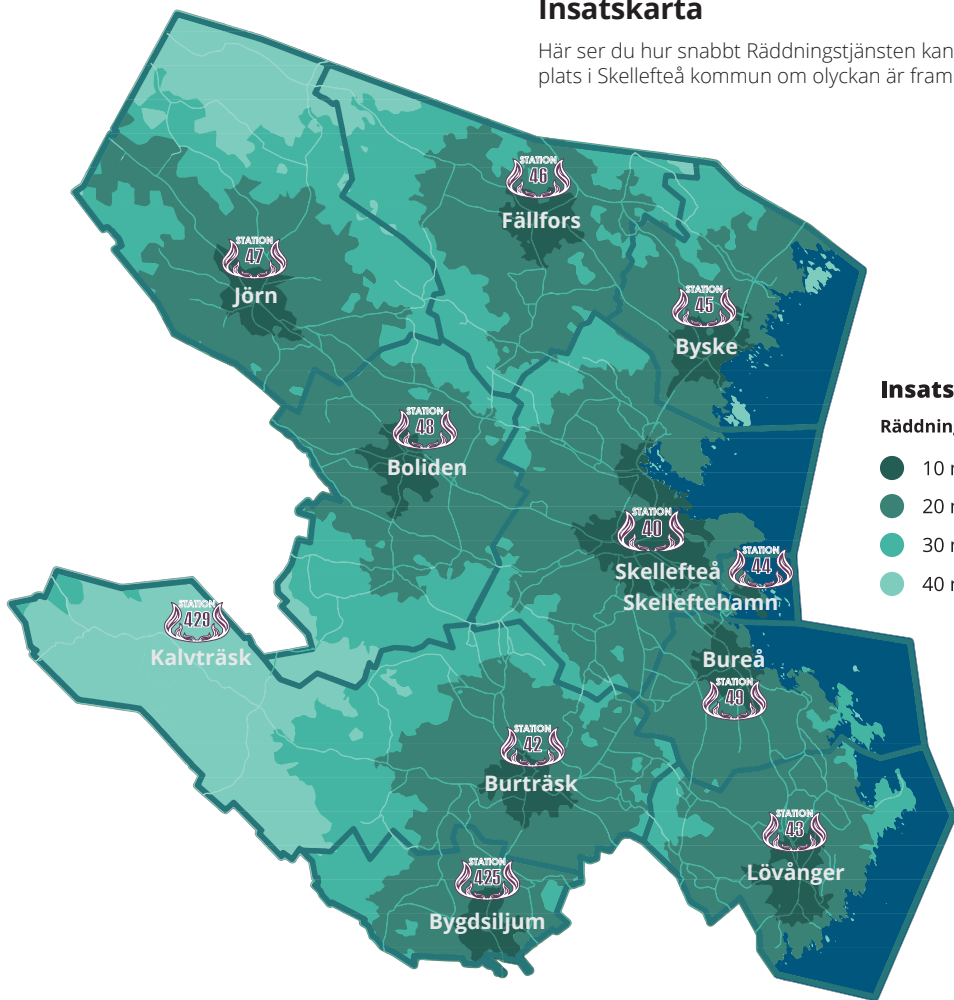
Fler frågor och svar hittar du på www.skelleftea.se/dammhaveri

Mer information

- Lyssna på Sveriges radio, P4
- Larm vid akut nödläge: 112
- Information vid olyckor och kriser: 113 13
- Råd vid skada eller sjukdom: 1177
- Läs på Skellefteå kommuns webbplats: www.skelleftea.se

Insatskarta

Här ser du hur snabbt Räddningstjänsten kan vara på plats i Skellefteå kommun om olyckan är framme.

Vi söker **brandmän** till flera orter i kommunen

Kårt barn har många namn: deltidsbrandman, räddningspersonal i beredskap (RIB) eller kort och gott brandman. Hädanefter kommer vi använda benämningen brandman för samtliga brandmän inom vår organisation.

Vi söker brandmän med anställning enligt RIB, (räddningspersonal i beredskap)

Läs mer och ansök på
skelleftea.se/brandman

Anläggningar som hanterar farliga ämnen

1. Boliden Rönnskär
2. Bolidens Anrikningsverk
3. Air liquide
4. Wibax AB
5. Almer oil & Chemical storage AB
8. Tuvan biogasanläggning, Skellefteå kommun

Kemikaliedepåer

6. EPC Sverige AB
7. Forcit Sweden AB

Bergtäkter

10. NCC Industry AB – Fagermyrberget, Byske
11. Skanska Asfalt och Betong AB – Örnänget-Rönnbäcken, Skellefteå
12. Svevia AB – Ryssbrännberget, Bergsbyn
13. Swerock AB – Furuberget, Jörn
14. Swerock AB – Björnberget, Risliden

Gruvor

15. Björkdalsgruvan AB – Björkdalsgruvan
16. Boliden mineral AB – Kankbergsgruvan
17. Boliden mineral AB – Renströmsgruvan

Flygplats

9. Skellefteå Airport

Dammanläggningar

Kraftverksdammar

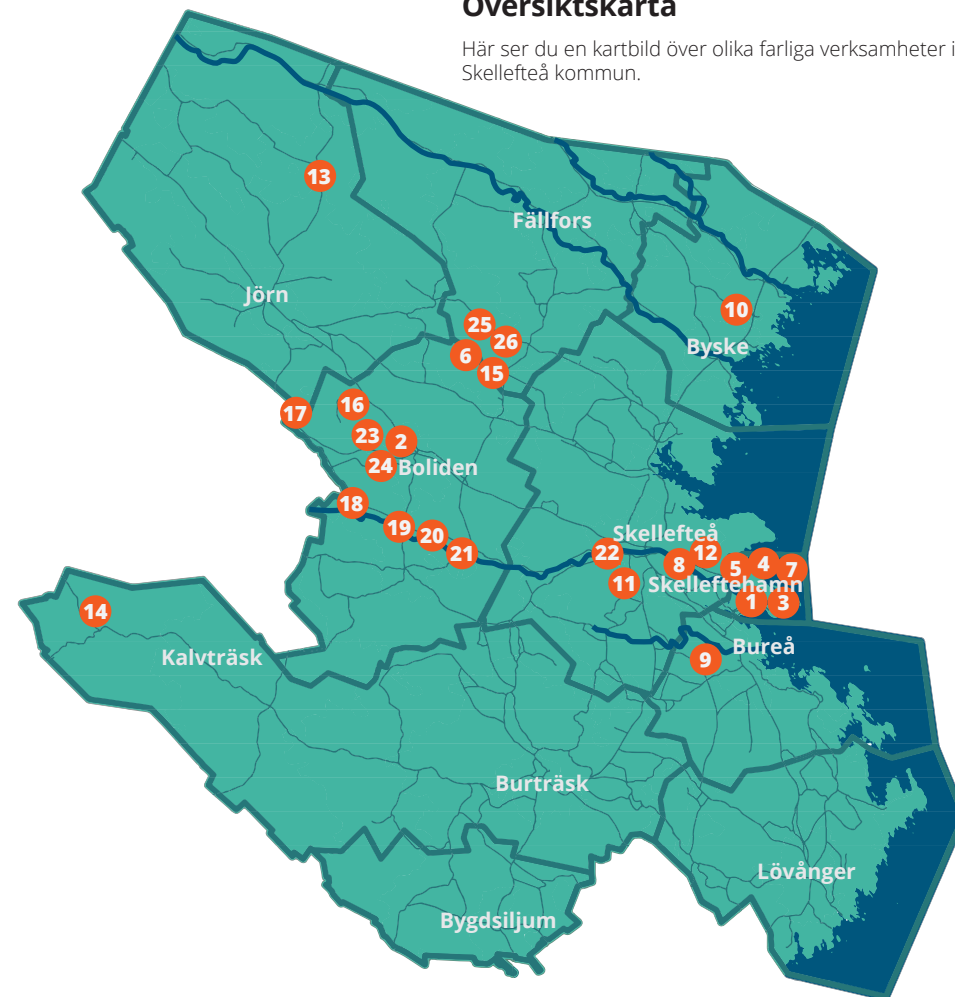
18. Skellefteå kraft AB – Båtfors
19. Skellefteå kraft AB – Finnfors
20. Skellefteå kraft AB – Granfors
21. Skellefteå kraft AB – Krångfors
22. Statkraft Sverige – Kvistforsen

Dammar för utvinningsavfall

23. Boliden mineral AB – Gillervattnet
24. Boliden mineral AB – Hötjärn
25. Björkdalsgruvan AB – Västra spärrdammen
26. Björkdalsgruvan AB – Nya klaringsdammen

Översiktskarta

Här ser du en kartbild över olika farliga verksamheter i Skellefteå kommun.

1 BOLIDEN RÖNNSKÄR

Vid smältverket utvinns metaller och kemikalier ur råvaror från gruvor och återvinningsmaterial. Under framställningen bildas svaveldioxid som lagras på industriområdet och levereras till kunder med bil och järnväg. Ammoniak, som används i kopparproduktionen, transporteras med järnväg och lagras på industriområdet.

Risker och möjliga olyckor

En olycka med utsläpp av ett farligt ämne i form av gas skulle kunna sprida sig till samhället. Vid en brand i verksamheten skulle även brandröken kunna sprida sig till samhället.

Farliga ämnen

Svaveldioxid, ammoniak och klor, som är giftiga gaser
Gasol som är en brandfarlig gas
Svavelväte som är en brandfarlig och giftig gas
Metallhaltiga ämnen med miljöfarliga egenskaper

*Boliden Mineral AB
932 81 Skelleftehamn
Telefon 0910-77 30 00*

2 BOLIDEN ANRIKNINGSVERK

I Bolidens anrikningsverk anrikas malmen från gruvorna i Skelleftefältet till olika metallkoncentrat. Anrikningen av malmen sker i flera processer och under dessa processer används olika kemiska ämnen med farliga egenskaper.

Risker och möjliga olyckor

En olycka med stort gasformigt utsläpp av ett farligt ämne som kan driva in mot bebyggelsen i närområdet. Vid en brand i verksamheten skulle även giftig brandrök kunna sprida sig in mot Bolidens samhälle.

Farliga ämnen

Svaveldioxid, en giftig gas
Gasol, en brandfarlig gas
Väteperoxid, en vätska som kan bidra till ett snabbare brandförlopp
Metallhaltiga ämnen med miljöfarliga egenskaper

*Boliden Mineral AB
Nya Bjurliden
936 32 Boliden
Telefon 0910-77 40 00*

3 AIR LIQUIDE

Air Liquide Gas AB, Skelleftehamn är ett syrgasverk beläget inne på Boliden Rönnskärs område. I processen skiljs syre från den omgivande luften. För att minska lagringsbehovet kondenseras syrgasen till flytande form. På verket i Skelleftehamn arbetar 1–4 personer dagtid. Under övrig tid övervakas verket från annan ort.

Risker och möjliga olyckor

Vid en brand på anläggningen skulle brandrök kunna sprida sig till samhället. Den syrgas som finns på anläggningen kan vid en sådan händelse göra att branden blir mycket häftig på grund av syrets brand-understödjande egenskaper. Ett läckage av flytande syre kommer att påverka Boliden Rönnskär, men inte sprida sig till samhället.

Farliga ämnen

Det farliga ämnet inom verksamheten är syre som koncentrerats från luften och kondenserats till flytande form. Den farliga egenskapen hos syrgas är att den kan bidra till ett mycket snabbt brandförlopp

*Air Liquide Gas AB
P70
932 81 Skelleftehamn
Telefon 0910-77 39 77*

4 WIBAX OCH 5 ALMER OIL & CHEMICAL STORAGE

I oljehamnen i Skelleftehamn finns Almer Oil & Chemical Storage AB och Wibax AB. Verksamheterna hanterar stora mängder brandfarlig vätska och kan lasta och lossa mellan både fartyg och tankbil.

Risker och möjliga olyckor

De största konsekvenserna kan uppkomma om vätskan i någon av cisternerna fattar eld och att brandrök sprider sig till samhället. Ett läckage som inte fattar eld skulle också kunna sprida sig till havet och få negativa konsekvenser på miljön.

Farliga ämnen

Brand- och miljöfarliga vätskor
Frätande vätskor
Farligt avfall

*Wibax AB
Batterigatan 12
941 47 Piteå
Telefon 0911-25 02 00*

*Almer Oil & Chemical storage AB
Cisternvägen
805 95 Gävle
Telefon 026-66 56 50*

6 EPC SVERIGE AB

På Björkdalsgruvans industriområde finns EPC Sverige ABs kemikali-
liedepå. Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder
för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieo-
lyckor.

Risker och möjliga olyckor

De största konsekvenserna som kan uppkomma är om en brand
uppstår i verksamheten som leder till att brandrök innehållande
kväveoxider sprider sig till omgivningen eller att en explosion upp-
står.

Farliga ämnen

Explosiva ämnen
Oxiderande ämnen
Brandfarlig vätska
Giftig vätska

*EPC Sverige AB AB Hugelsta
635 02 Eskilstuna
Telefon 016-13 90 77*

7 FORCIT SWEDEN AB

På Näsudden i Skelleftehamn finns Forcit Sweden AB. Verksamhe-
ten hanterar ett oxiderande ämne. I depån lossas, lagras och lastas
kemikalien för vidare leverans till kund.

Risker och möjliga olyckor

De största konsekvenserna som kan uppkomma är om en brand
uppstår i verksamheten som leder till att brandrök innehållande kvä-
veoxider sprider sig till samhället. Det finns också en risk för explo-
sion men den är extremt liten.

Farliga ämnen

Oxiderande fasta ämnen

*Forcit Sweden AB
Prästgatan 25 713 31 Nora
Telefon 0587-10 999*

8 TUVAN – SKELLEFTEÅ KOMMUN

På Tuvan i Skellefteå finns ett avloppsreningsverk som betjänar Skellefteå kommun. Inom reningsverksområdet finns också en biogasanläggning. I verksamheten produceras biogas som processas så att biogasen kan användas som fordonsgas. Som reservgas (backup) för att säkra leveranser av fordonsgas finns även en anläggning för hantering av flytande naturgas (LNG). Lastning och lossning till lastbil är en del av verksamheten.

Risker och möjliga olyckor

Om det inträffar en allvarlig olycka inom anläggningen bedöms inte bostadshus i området påverkas annat än att de kan nås av irriterande rök. Risken för påverkan och olyckor gäller snarast de personer som vistas inom anläggningsområdet; egna anställda, inhyrd personal och entreprenörer.

Farliga ämnen

Vid anläggningen hanteras följande farliga ämnen:
Biogas, flytande naturgas (LNG), brandfarliga vätskor

*Skellefteå kommun,
931 85 Skellefteå
Telefon 0910-73 50 00*

9 SKELLEFTEÅ AIRPORT

Skellefteå Airport har av Länsstyrelsen klassats som farlig verksamhet. Alla flygplatser som har ett driftgodkännande enligt 6 kapitlet 9 § första stycket i luftfartslagen klassas automatiskt som farlig verksamhet och omfattas därmed av särskilda skyldigheter enligt lagen om skydd mot olyckor.

Flygplatsen har en egen beredskapsstyrka med särskilt utrustade räddningsfordon. Styrkan består av en insatsledare och fyra flygplatsbrandmän. Vid flygplanshaveri larmas även de kommunala räddningsstyrkorna.

BERGTÄKTER

Verksamheterna omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Det innebär att verksamheten är skyldig att vidta lämpliga åtgärder inom verksamhetens område och att kontakta räddningstjänsten vid insatser i samband med allvarliga kemikalieolyckor och i så hög grad som möjligt begränsa följderna av dem.

Risker och möjliga olyckor

Risken för att en allvarlig kemikalieolycka ska påverka personer som bor och vistas utanför tätten betraktas som försumbar. Risken för påverkan gäller snarast de personer som vistas inom täktområdet.

10 NCC INDUSTRY AB (FAGERMYRBERGET, BYSKE)

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska, brandfarlig gas.

*NCC Industry AB Kyösti Vuollet, Site Manager
Selsvik, Byske
Telefon 070-367 99 00*

11 SKANSKA INDUSTRIAL SOLUTIONS AB (RÖNNBÄCKEN, SKE-Å)

Farliga ämnen

Sprängmedel och eldningsolja

*Skanska Industrial Solutions AB
112 74 Stockholm
Telefon 010-448 00 00*

12 SVEVIA AB (RYSSBRÄNNBERGET, BERGSBYN)

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska

*Svevia AB
Box 1008, 901 20 Umeå
Telefon 08-404 10 00*

13 SWEROCK AB (FURUBERGET, JÖRN)

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska.

*Swerock AB
Box 3035, 903 02 Umeå
Telefon 0733-84 77 62*

14 SWEROCK AB (BJÖRNBERGET, RISLIDEN)

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska.

*Swerock AB
Box 3035, 903 02 Umeå
Telefon 0733-84 77 62*

15 BJÖRKDALSGRUVAN

På Björkdalsgruvans industriområde finns underjordsgruva, dagbrott, anrikningsverk och dammar. Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är klassad som en farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Risker och möjliga olyckor

Om det uppstår ett dammbrott i någon av anläggningens klarningsdammar bedöms ett par bostadshus kunna påverkas med allvarliga konsekvenser till följd av dammbrottet. I övrigt betraktas risken för att en allvarlig kemikalieolycka ska påverka personer som bor och vistas utanför gruvområdet, som försumbar. Risken för påverkan gäller snarast de personer som vistas inom gruvområdet; egna anställda, inhyrd personal och entreprenörer.

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska

*Björkdalsgruvan AB
Björkdalsgruvan 1
93494 Kåge
Telefon 0910-725 75*

16 BOLIDEN MINERAL AB (KANKBERG)

På Kankbergsgruvans industriområde finns en underjordsgruva. Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är klassad som en farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Risker och möjliga olyckor

Risken för att en allvarlig kemikalieolycka ska påverka personer som bor och vistas utanför gruvområdet betraktas som försumbar. Risken för påverkan gäller snarast de personer som vistas inom gruvområdet; egna anställda, inhyrd personal och entreprenörer. Det föreligger dock viss risk att ett utsläpp hamnar i ett angränsande vattendrag och därmed påverkar detta. De risker som finns med gasolanläggningen är att läckage sker i tanken eller någon annanstans i systemet vilket innebär att gasolläcker ut till omgivningen. Om sedan gasolen antänds så uppstår brand som kan sprida sig.

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska, brandfarlig gas.

*Boliden Mineral AB Kankbergsgruvan
Norra Åkulla 10
936 93 Boliden
Telefon 0910 - 77 40 00*

17 BOLIDEN MINERAL AB (RENSTRÖM)

På Renströmgruvans industriområde finns en underjordsgruva. Verksamheten omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och är klassad som en farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Risker och möjliga olyckor

Risken för att en allvarlig kemikalieolycka ska påverka personer som bor och vistas utanför gruvområdet betraktas som försumbar. Risken för påverkan gäller snarast de personer som vistas inom gruvområdet; egna anställda, inhyrd personal och entreprenörer. Det föreligger dock viss risk att ett utsläpp hamnar i ett angränsande vattendrag och därmed påverkar detta.

Farliga ämnen

Explosiva ämnen, oxiderande ämnen, brandfarlig vätska, brandfarlig gas

*Boliden Mineral AB Renströmsgruvan
936 93 Renström
Telefon 0910 - 77 40 00*

DAMMANLÄGGNINGAR

Länsstyrelsen har klassat kraftverksdammarna som farlig verksamhet. Gruvdammarna har klassats som riskanläggningar enligt förordningen om utvinningsavfall. Om ett dammbrott eller fara för dammbrott skulle uppstå kommer räddningstjänsten att gå ut med ett VMA, Viktigt meddelande till allmänheten i radio och TV. Räddningstjänst och polis kommer även kontrollera att ingen människa finns kvar inom de översvämnings-hotade områdena.

Kraftverksdammar

Risker och möjliga olyckor

Den riskbild som finns för kraftverksdammarna är huvudsakligen stigande vattennivåer i Skellefteälven om ett dammbrott skulle ske. Andra risker som finns, kan vara oplanerade utsläpp av olja eller andra skadliga ämnen till mark och vatten samt svaga isar och snabbt förändrade vattenhastigheter till följd av vattenreglering.

18 SKELLEFTEÅ KRAFT AB - BÅTFORS

19 SKELLEFTEÅ KRAFT AB - FINNFORS

20 SKELLEFTEÅ KRAFT AB - GRANFORS

21 SKELLEFTEÅ KRAFT AB - KRÅNGFORS

22 STATKRAFT SVERIGE - KVISTFORSEN

Finnfors kraftstation. Foto Peter Lundström

Dammar för utvinningsavfall

Anrikningssand är den del av malmen som återstår som restprodukt efter utvinning av värdemineral. Under gruvans driftstid deponeras anrikningssand i ett sandmagasin, som efter anrikningsverksamhetens avslutande efterbehandlas för att utgöra en naturlig del av omgivande terräng. Anrikningssanden transporteras i slurryform (blandning av vatten och sand) till sandmagasinet vilket är uppbyggt med omkringliggande dammar.

Risker och olyckor

Den riskbild som finns vid gruvdammarna är huvudsakligen omfattningen av uppdämd volym sand och vatten.

23 BOLIDEN MINERAL AB – HÖTJÄRNSMAGASINET

24 BOLIDEN MINERAL AB – GILLERVATTNETMAGASINET

En del av sandmagasinet Hötjärnsmagasinet utgörs av en vattenreningsanläggning med tillhörande invallningar. Vattnet renas för att klara ställda myndighetskrav före avbördning till recipienten Brubäcken. Sandmagasinet Gillervattnet är numera slutfyllt och efterbehandlat och dämmer sand och en mindre mängd vatten. Vattnet från Gillervattnetmagasinet avbördas via Hötjärnsmagasinet och renas således innan det släpps ut.

25 BJÖRKDALSGRUVAN AB – NYA KLARNINGSDAMMEN

26 BJÖRKDALSGRUVAN AB – VÄSTRA SPÄRRDAMMEN

Sandmagasinet är uppbyggt som en deponi med omkringliggande dammar (kontrollerad hantering av både anrikningssand och vatten). Till detta hör även ett klarningsmagasin där klarnat vatten samlas upp efter att anrikningssanden sedimenterat.

1 1 3 1 3

INFORMATION VID OLYCKOR OCH KRISER

Mer och aktuell information hittar du på
www.skelleftea.se/risker-i-kommunen
eller genom Skellefteå kommun,
kundtjänst, telefon 0910-73 50 00.